

ARBEIDSRETTE

Permisjon med lønn for tillitsvalgtarbeid. Praksis i annet avtaleforhold.

Mellom Spekter og YS Spekter gjelder overenskomst om lønns- og arbeidsvilkår for medlemmer i YTF og Sporveien. I kapittel 10.4 er det særbestemmelser for helgedagsbetjeningen. Punkt 17 nr. 2 gir rett til permisjon med lønn lørdager og søndager for en tillitsvalgt fra helgedagsbetjeningen for å «utføre administrasjonsarbeid for foreningen.» Spørsmålet var om bestemmelsen innebærer en ubetinget rett til permisjon hver lørdag og søndag, eller om det er en behovsprøvd rettighet i tråd med Hovedavtalen § 45. Verken ordlyd eller tariffhistorie ga et utvetydig svar, og det var heller ingen praksis mellom partene som kunne få betydning. Punkt 17 nr. 2 har sitt utspring i en tariffavtale fra 1987 mellom Helgedagsbetjeningens Forening og Sporveien. I 2000, da Sporveien gikk inn i Navo/Spekter meldte Helgedagsbetjeningens Forening seg inn i Kommuneforbundet/Fagforbundet. Den tidligere tariffavtalen mellom heldagsbetjeningen og Sporveien kom inn som et eget kapittel i B-delen for Sporveien i overenskomstforholdet mellom Spekter og LO Stat og mellom Spekter og YS Spekter. I 2024 gikk styret for helgedagsbetjeningen ut av Fagforbundet og inn YTF. Langvarig og konsekvent praksis i avtaleforholdet mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening og deretter Spekter og LO Stat, måtte tillegges avgjørende vekt også i avtaleforholdet mellom Spekter og YS Spekter. I henhold til praksis hadde tillitsvalgte for helgedagsbetjeningen hatt en ubetinget rett til permisjon med lønn hver lørdag og søndag. Det forelå spesielle forhold i saken. Ordlyden i de to overenskomstene var identiske og hadde det samme utspringet, og Sporveien hadde hele tiden hatt en rolle på arbeidsgiversiden. Det måtte da kreves klare holdepunkter for at avtalebestemmelsene skulle forstås ulikt i de to overenskomstene da Sporveien gikk inn i Spekter. Slike holdepunkter forelå ikke. Sporveien hadde vært kjent med den langvarige og konsekvente praksisen, og hadde ikke tatt avstand fra den overfor YTF. Dissens 5-2.

**Dom 27. mars 2025 i
sak nr. 24/34, AR-2025-4**

**Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (advokat Marius Træland) mot
Arbeidsgiverforeningen Spekter (advokat Margrethe Meder).**

Dommere: Hanne Inger Bjurstrøm, Eli Mette Jarbo, Alexander S. Skjønberg, Christopher Navelsaker, Randi Johanne Løvøand, Jarl Ynge Glent, Cathrine Cruse Hennig

- (1) Spørsmålet i saken er om det gjelder en ubetinget rett for tillitsvalgte i Yrkestransportforbundet knyttet til helgedagsbetjeningen i Sporveien AS til

permisjon med lønn lørdager og søndager for å utføre administrasjonsarbeid for foreningen.

(2) **Sakens tariffrettslige ramme**

(3) Mellom Arbeidsgiverforeningen Speker (Speker) og YS Speker er det inngått overenskomst om lønns- og arbeidsvilkår for medlemmer i Yrkestrafikkforbundet (YTF) i Sporveien AS (Sporveien).

(4) Overenskomsten del B for Sporveien og YTF har i kapittel 10.4 særbestemmelser for helgedagsbetjeningen i Sporveien. Punkt 17 nr. 2 lyder:

«17 Foreningens tillitsverv

(se også protokoll)

...

2. Lørdager og søndager gis en av foreningens tillitsvalgte permisjon med lønn for å utføre administrasjonsarbeid for foreningen. Ved slik permisjon lønnes det etter vedkommendes ordinære tjeneste. På dager som vedkommende tillitsvalgtes tjeneste ikke kjøres p.g.a. endrede tjenesteplaner, lønnes det likevel etter den opprinnelige tjenesten.»

(5) Helgedagsbetjening er trafikkbetjening ansatt i Sporveien T-bane AS (T-banen) og Trikken AS (Trikken) som ikke har dette som hovedstilling, men som arbeider i helgene og på spesielle høytidsdager, jf. overenskomsten kapittel 10.4 punkt 1. Trafikkbetjeningen omfatter vognførere, togførere, stasjonsbetjenter og konduktører. Helgedagsbetjeningen har rett og plikt til å arbeide på lørdager og søndager. De har arbeidstid to av tre helger, i tillegg til arbeid på andre særskilte helge- og høytidsdager. Etter det opplyste utgjør arbeidstiden ca. 30 % av en fulltidsstilling.

(6) Hovedavtalen mellom Speker og YS Speker har i del III bestemmelser om tillitsvalgte. Av § 45 første ledd fremgår:

«Speker og YS-Speker er enige om at forholdene skal legges best mulig til rette for at tillitsvalgte skal kunne fungere i sine verv og tilegne seg de nødvendige kunnskaper. De tillitsvalgte gis nødvendig tid til å utføre sine oppgaver etter hovedavtalen og lovgivningen, herunder nødvendige møter med sin organisasjon i virksomheten, uten trekk i lønn.»

(7) Det gjelder likelydende avtale mellom Speker og LO Stat for medlemmer i Fagforbundet i Sporveien.

(8) **Kort om de lokale partene**

(9) Sporveien har ansvaret for trikkene og T-banen i Oslo og Akershus og har ca. 3300 ansatte. Sporveien er organisert som et konsern med flere datterselskaper, herunder T-banen og Trikken. Per februar 2025 har YTF 208 fulltidsansatte medlemmer og 146 medlemmer blant helgedagsbetjeningen i T-banen og Trikken.

(10) **Tariffhistorien**

(11) Helgedagsbetjeningens Forening ble stiftet i 1949. Frem til 2000 var foreningen frittstående og ikke medlem i noen hovedorganisasjon. Den tidligste tariffhistorien er ikke klarlagt, men etter det som er opplyst gjaldt det i hvert fall tariffavtale mellom foreningen og Sporveien i 1963. Det gjaldt ingen hovedavtale i avtaleforholdet.

(12) Overenskomsten fra 1983, kalt særavtale, hadde i § 21 Foreningens tillitsverv nr. 1 og 2 følgende bestemmelser:

«1. For avtalte forhandlingsmøter med administrasjonen betales foreningens tillitsmenn for den faktiske tid som er medgått, eller for 2 timer hvis det enkelte møte varer kortere, etter lønnssetser bestemt under § 3, pkt. 4.

Foreningens tillitsmenn betales også for den faktiske tid som er medgått - dog for minst 2 timer - ved fremmøte etter § 17.4, samt fremmøte i klage- og disiplinærsaker vedrørende foreningens medlemmer.

2. På anmodning fra foreningens formann eller stedfortreder gis permisjon uten lønn for arbeidstakernes tillitsmenn i den grad det er nødvendig, og under hensyntagen også til bedriftens tarv. Vedkommende tillitsmann beholder sine rettigheter som om han fortsatt var i full tjeneste som helgedagsbetjening ved bedriften.»

(13) Rett til permisjon med lønn lørdag og søndag for en av Helgedagsbetjeningens Forenings tillitsvalgte for å utføre administrasjonsarbeid kom inn i overenskomsten i 1987 som nytt andre ledd i § 21. Ordlyden i bestemmelsen var den samme som i gjeldende punkt 17 nr. 2. Det er ikke fremlagt skriftlig dokumentasjon om den nærmere bakgrunnen for at bestemmelsen kom inn i overenskomsten. Bestemmelsen omtales i det følgende som punkt 17 nr. 2, uavhengig av varierende nummerering i overenskomstene.

(14) Sporveien ble medlem i Spekter i 2000, og i den sammenheng gikk Helgedagsbetjeningens Forening inn i Norsk Kommuneforbund, i dag

Fagforbundet. Overenskomsten mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening ble tatt inn som et eget kapittel i overenskomstens B-del for Sporveien og Kommuneforbundet. De samme bestemmelsene kom samtidig inn i B-delen for Sporveien og YTF. YTF hadde ingen egen forening for helgedagsbetjeningen, bare enkelte medlemmer.

- (15) I 2014 gikk Helgedagsbetjeningens Forening inn i Oslo Sporveiers Arbeiderforening (OSA), som inngår i Fagforbundet. Helgedagsbetjeningens Forening skiftet i den sammenheng navn til Helgedagsbetjeningens klubb.
- (16) I lønnsoppgjøret i 2016 fremmet Sporveien krav overfor både Fagforbundet og YTF om at bestemmelsen om rett til permisjon med lønn for tillitsvalgte for helgedagsbetjeningen skulle utgå. Kravet ble frafalt i løpet av forhandlingene, og bestemmelsen ble videreført i begge avtaleforholdene.
- (17) I 2024 ønsket Sporveien å endre på strukturen i samarbeidet med OSA med betydning for Helgedagsbetjeningens klubb. På bakgrunn av dette meldte styret i Helgedagsbetjeningens klubb seg ut av Fagforbundet/OSA og inn i YTF i august 2024. Et flertall av medlemmene i klubben gjorde etter hvert det samme. Disse vil omfattes av overenskomsten mellom Spekter og YS Spekter, herunder B-delen i denne overenskomsten. I YTF er helgedagsbetjeningen organisert i en egen avdeling: Avdeling 172 Helgedagsbetjeningens Forening.
- (18) **Nærmere om tvisten**
- (19) I april 2024 innkalte Sporveien OSA til møte om strukturen i OSA, særlig knyttet til Helgedagsbetjeningens klubb. OSA er i hovedsak organisert med egne klubber knyttet til de enkelte enhetene i Sporveien, med unntak av Helgedagsbetjeningens klubb som var organisert med utgangspunkt i medlemmenes turnusordning, på tvers av enhetene. I møtet varslet Sporveien at de heretter ville forholde seg til OSA sentralt og de to klubbene som er tilknyttet T-banen og Trikken. Helgedagsbetjeningen skulle være representert gjennom disses tillitsvalgte.
- (20) Da styret i Helgedagsbetjeningens klubb meldte seg inn i YTF, ble avdeling 172 for helgedagsbetjeningen opprettet, ved siden av avdeling 72 som

omfattet heltidsansatte i T-banen og Trikken. Det ble etablert et forhandlingsutvalg med en tillitsvalgt fra hver av disse avdelingene og to varaer. Sporveien ble informert om dette i e-post 23. august 2024. Samtidig ble det bedt om at ordningen med «kontorvakter» ble gjenopptatt, dvs. permisjon med lønn lørdager og søndager for tillitsvalgte fra helgedagsbetjeningen, jf. overenskomsten kapittel 10.4, punkt 17 nr. 2. Dette ble avslått fra Sporveien under henvisning til at bestemmelsen ikke innebærer noen ubetinget rett til permisjon, men er avhengig av behov.

- (21) Spørsmålet ble tvistebehandlet lokalt mellom Sporveien og YTF 17. september 2024. Av protokollen fremgår:

«YTF mener at B-delens særbestemmelser for helgedagsbetjeningen ikke legger begrensninger ut over arbeidets art, nemlig administrasjonsarbeid. Ordlyden er klar på at det skal uttas én tillitsvalgt fra foreningen/helgedagsbetjeningen hver lørdag og søndag. Dette har vært praksis helt siden 1980-tallet og har aldri vært omtvistet. Slik permisjon er ikke gitt til avdeling 172 fra august, og YTF mener at dette bryter med tariffpraksis.

Sporveien mener at bestemmelsene i overenskomsten regulerer den tillitsvalgtes rett til fri med lønn fra ordinær tjeneste på lørdager og søndager, dersom det er behov for det og den tillitsvalgte tilhører helgedagsbetjeningen. Når ordlyden i seg selv er uklar, må det sees i sammenheng med bestemmelsene i hovedavtalen i Spekter, jf. hovedavtalen § 45. Bestemmelsen gir ikke rett til fri uavhengig av behov.»

- (22) Tvistemøte mellom YS Spekter og Spekter ble avholdt 29. oktober 2024:

«Partene er enige om at dersom Yrkestrafikkforbundets tillitsvalgte er ansatt som helgebetjening utløser dette rettigheter etter Kapittel 10.4 punkt 17.2.

Det er uenighet om hvor mye tid de tillitsvalgte skal få. Partenes syn følger under.

YS Spekter gjør gjeldende:

Det følger av overenskomstens del B kapittel 10.4 (særbestemmelser for Helgedagsbetjeningen) 17 pkt. 2 at

Lørdager og søndager gis en av foreningens tillitsvalgte permisjon med lønn for å utføre administrasjonsarbeid for foreningen.

Dette gir de tillitsvalgte rett til permisjon lørdager og søndager.

Det står ikke at rettigheten avhenger av hvor mange medlemmer foreningen har. Dette har heller ikke vært praksis. Tidligere sto de fleste tillitsvalgte i OSA (Fagforbundet). Da hadde OSA rett til permisjon med lønn både lørdag og søndag uavhengig av hvor mange som var medlemmer i foreningen.

Spekters syn:

Tillitsvalgte i Sporveien skal etter Hovedavtalens bestemmelser gis nødvendig tid til å utføre sine oppgaver etter Hovedavtalen og lovgivningen, herunder nødvendige møter med sin organisasjon i virksomheten, uten trekk i lønn. Overenskomstens bestemmelser bygger på dette.

Ordlyden i punkt 17.2 «... for å utføre administrasjonsarbeid for foreningen» viser at tillitsvalgtes rett til permisjon med lønn avhenger av behov for den nevnte typen arbeid, på samme måte som bestemmelsene i Hovedavtalen.

Arbeidsgivers forståelse har hele tiden vært at retten til permisjon avhenger av behov. Sporveiens brev om administrativ tid til organisasjonstjeneste av 27. april 2016 er et eksempel som viser dette. YTF har ikke tidligere hatt noen innvendinger mot Sporveiens forståelse.»

(23) Retten legger til grunn at situasjonen i Sporveien i dag er at tillitsvalgte fra YTF har permisjon med lønn hver fjerde lørdag i både Trikken og T-banen for å ivareta heledagsbetjeningen. OSA har fått det samme, dvs. at Sporveien til sammen gir 52 dager permisjon med lønn i året.

(24) YS med YTF tok ut stevning for Arbeidsretten 11. november 2024 og Spekter med Sporveien ga tilsvar 10. desember 2024. Underveis i saksforberedelsen for Arbeidsretten ble det behov for å også få tvistebehandlet partenes syn på begrepet «administrasjonsarbeid». Den 7. februar 2025 ble det gjennomført tvistemøte mellom Spekter og YS Spekter. Av protokollen fremgår:

«Saken gjelder spørsmålet om hvilke oppgaver som ligger i «administrasjonsarbeid for foreningen» i overenskomsten del B kapittel 10.4 17. pkt. 2.

YS Spekter anførte:

Overenskomstens kapittel 10.4, punkt 17.2, slår fast at en tillitsvalgt skal få permisjon med lønn på lørdager og søndager for å utføre «administrasjonsarbeid for foreningen». Ordlyden gir en bredere rett enn Hovedavtalen § 45, som gir tillitsvalgte «nødvendig tid» til oppgaver etter Hovedavtalen og loven.

Helgedagsbetjeningen har behov for å utføre kontorarbeid som kan falle utenfor Hovedavtalen, for eksempel innen økonomi, administrasjon, kommunikasjon og IT. Også oppgaver som ikke naturlig går under Hovedavtalen § 45.

Slik har bestemmelsen i overenskomsten punkt 17.2 vært praktisert siden den ble innført i 1987.

YS Spekter har ikke tatt stilling til om alle timene i listene Spekter viste til naturlig faller inn under ordlyden i overenskomsten punkt 17.2.

Spekter anførte:

Etter Spekters syn må overenskomstens bestemmelse leses i lys av Hovedavtalens bestemmelser. Etter Hovedavtalen § 45 skal tillitsvalgte gis nødvendig tid til å utføre sine oppgaver etter Hovedavtalen og lovgivningen. Administrasjonsarbeid for foreningen må ha sammenheng med dette.

Spekter viser for øvrig til epost 23.12.2024 med krav om tvistemøte, vedlagt lister for tidsbruk til tillitsvalgts arbeid fra Jan Egil Ødegård, Nils Reichel og Stian Haldrud. Spekter oppfatter at YS endrer sitt syn i forhold til det som der hevdes.

Bestemmelsen gir uansett ikke tid uavhengig av behov.»

(25) Hovedforhandling ble gjennomført 26.–27. februar 2025. To partsrepresentanter og fem vitner avga forklaring. Det ble fremlagt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

(26) **Partenes påstandsgrunnlag og påstander**

- (27) *Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund* med Yrkestrafikkforbundet har i korte trekk anført:
- (28) En tillitsvalgt fra helgedagsbetjeningen har en ubetinget rett på permisjon lørdager og søndager. Hvis Arbeidsretten kommer til at permisjon lørdager og søndager avhenger av behov, tilsier antall medlemmer blant helgedagsbetjeningen i YTF, sammenholdt med praksis, at det er behov for permisjon hver lørdag og søndag.
- (29) En naturlig språklig forståelse av ordlyden i overenskomsten punkt 17 nr. 2 er at permisjon skal gis hver lørdag og søndag. «Administrasjonsarbeid» er et formål og ikke et vilkår. Hvis bestemmelsen skal forstås i strid med ordlyden krever det klare holdepunkter. Det er ikke slike holdepunkter i denne saken, og det er ikke grunnlag for å tolke avtalen i strid med ordlyden.
- (30) Det gjaldt ingen hovedavtale mellom partene i 1987 da bestemmelsen om permisjon kom inn i avtalen mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening. Hovedavtalen § 45 er dermed ikke relevant for tolkningen. Spørsmålet om hvilken betydning Hovedavtalen § 45 skal ha, ble ikke berørt i 2000 og har heller ikke vært tema mellom partene senere. Sporveien ville ha vært nærmest til å ta dette spørsmålet opp i forhandlingene mellom partene.
- (31) Ordlyden «administrasjonsarbeid for foreningen» i punkt 17 nr. 2 rommer uansett oppgaver som ikke nødvendigvis er omfattet av Hovedavtalen § 45. Henvisningen til «[l]ørdager og søndager» er ikke bare en presisering av tidspunktet for når permisjon skal gis.
- (32) Retten til permisjon med lønn etter punkt 17 nr. 2 kom inn i tariffavtalen mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening i 1987. Praksis siden 1987 har vært at en tillitsvalgt fra helgedagsbetjeningen har hatt permisjon med lønn hver lørdag og søndag, uavhengig av antall medlemmer i foreningen. Medlemstallet har variert fra 400 til 125. YTF har hatt et varierende og lavt antall fra helgedagsbetjeningen blant sine medlemmer og ikke hatt rettigheter etter punkt 17 nr. 2. I 2016 fikk YTF på grunnlag av behov innvilget 12 frikjøpsdager for å ivareta helgedagsbetjeningens interesser. YTF har ikke hatt noen oppfordring til å reagere mot praksis.

- (33) Overenskomsten for Sporveien og YTF er en «blåkopi-avtale» og identisk med overenskomsten for Sporveien og Fagforbundet. Dette gjelder også særbestemmelsene for helgedagsbetjeningen. Sporveien kunne ha fjernet bestemmelsen i avtalen med YTF hvis det var slik at det var selvstendige forhandlinger mellom partene. Det er ikke opplysninger om at dette ble diskutert i 2000. Praksis mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening, både da foreningen var frittstående og etter at de gikk inn i Kommuneforbundet, er relevant for tolkningen av gjeldende bestemmelse i punkt 17 nr. 2.
- (34) I tariffoppgjøret i 2016 fremmet Sporveien krav om å fjerne punkt 17 nr. 2, både i avtalen med YTF og med Fagforbundet. Dette viser at partene har hatt en felles forståelse av bestemmelsen. Kravet ble trukket, og bestemmelsen og praksis i medhold av den ble videreført uten endringer.
- (35) Punkt 17 nr. 2 gir uansett rett til permisjon med lønn hver lørdag og søndag på grunnlag av behov basert på medlemstall og arbeidsoppgaver. Historiske tall viser at tillitsvalgte for Helgedagsbetjeningens Forening har hatt permisjon med lønn hver lørdag og søndag, også i perioder hvor foreningen har hatt færre medlemmer enn YTF har i dag.
- (36) Det er nedlagt slik påstand:
- «En av Yrkestrafikkforbundets tillitsvalgte blant helgedagsbetjeningen skal ha permisjon med lønn hver lørdag og søndag.»
- (37) *Spekter* med Sporveien AS har i korte trekk anført:
- (38) Overenskomsten kapittel 10.4 punkt 17 nr. 2 innebærer ikke en ubetinget rett til permisjon hver lørdag og søndag. Bestemmelsen gir YTF en behovsregulert rettighet til permisjon med lønn for tillitsvalgte for helgedagsbetjeningen lørdager og søndager, som er de dagene helgedagsbetjeningen i hovedsak har sin arbeidstid.
- (39) Bestemmelsen gir rettigheter for YTF dersom de har tillitsvalgte blant helgedagsbetjeningen. Ved inngåelsen av overenskomsten for Sporveien og

YTF i 2000 hadde YTF ingen egen forening eller avdeling for helgedagsbetjeningen.

- (40) Formuleringen «for å utføre administrasjonsarbeid» uttrykker ikke en ubetinget rett til permisjon. Retten til permisjon må henge sammen med behovet for å utføre arbeid. Begrensingen til «[!]ørdager og søndager» må forstås som en henvisning til når det skal gis permisjon. Uttrykket «gis permisjon» innebærer at det skal foretas en vurdering. Samlet sett følger det av ordlyden at retten til permisjon er en betinget rettighet vurdert ut ifra behov.
- (41) Det kan ikke tas utgangspunkt i overenskomsten fra 1987 når man skal forstå ordlyden. Bestemmelsen må tolkes i lys av avtaleforholdet den inngår i, og dermed i samsvar med Hovedavtalen § 45, som gir en behovsprøvd rettighet. På den bakgrunn måtte YTF ha klargjort sitt syn på forholdet mellom punkt 17 nr. 2 og Hovedavtalen § 45 da Hovedavtalen ble en del av avtaleforholdet mellom partene i 2000.
- (42) Praksis mellom Sporveien og YTF støtter opp under denne forståelsen. I 2016 fremmet Sporveien krav om å oppheve den aktuelle bestemmelsen. Da kravet ble frafalt, ba YTF om og fikk innvilget rett til 12 dager fri i året for å ivareta helgedagsbetjeningen, basert på YTFs medlemsmasse.
- (43) Tariffhistorikk og tariffpraksis knyttet til andre avtaler med et annet partsforhold er ikke relevant for forståelsen av overenskomsten del B for Sporveien og YTF. YTFs overenskomst er ingen «blåkopi-avtale», og praksis i avtaleforholdet for Sporveien og Fagforbundet/OSA kan ikke få betydning for tolkningen.
- (44) Overenskomstforholdet for Sporveien og Fagforbundet er ikke en del av tvisten her. Arbeidsretten kan ikke trekke slutninger av eventuell praktisering utenfor avtaleforholdet for Sporveien og YTF, uten å også ta stilling til forståelsen av den avtalen påstått relevant praksis bygger på.
- (45) Begrepet «administrasjonsarbeid for foreningen» har et uklart innhold, og må leses i den sammenheng det inngår. Hovedavtalens bestemmelse må bli førende for forståelsen av punkt 17 nr. 2. Etter Hovedavtalen § 45 skal tillitsvalgte gis nødvendig tid til å utføre sine oppgaver etter Hovedavtalen og

lovgivningen. Administrasjonsarbeid for foreningen må forstås i sammenheng med dette.

- (46) Konsekvensen dersom YTFs forståelse vinner frem, vil være at en gruppering i YTF vil ha bedre betingelser enn øvrige fagforeninger i Sporveien. En annen konsekvens vil være at OSA kan komme til å kreve tilsvarende betingelser, og at det dermed blir en dobling av betalt tid for å utføre administrasjonsarbeid for helgedagsbetjeningen.
- (47) Arbeidsretten skal ikke ta stilling til omfanget av den behovsprøvde rettigheten slik YS legger opp til i sin subsidiære anførsel.
- (48) Det er nedlagt slik påstand:

«Saksøkte frifinnes.»

(49) **Arbeidsrettens merknader**

- (50) Arbeidsrettens flertall, dommerne *Bjurstrøm, Jarbo, Skjønberg, Navelsaker* og *Glent*, har kommet til at saksøker må gis medhold og vil bemerke:
- (51) Spørsmålet er om bestemmelsen i overenskomstens B-del kapittel 10.4 punkt 17 nr. 2 gir YTF en ubetinget eller en behovsprøvd rett for tillitsvalgte for helgedagsbetjeningen til permisjon med lønn lørdager og søndager for «å utføre administrasjonsoppgaver for foreningen». I avtaleforholdet gjelder også Hovedavtalen § 45, som gir de tillitsvalgte en behovsprøvd rettighet til nødvendig tid, uten trekk i lønn, for å utføre «oppgaver etter hovedavtalen og lovgivningen».
- (52) I 2000 meldte Sporveien seg inn i Speker og det ble opprettet likelydende overenskomster mellom Speker og YS Speker for medlemmer i YTF i Sporveien og mellom Speker og LO Stat for medlemmer i Kommuneforbundet/Fagforbundet. Særreglene for helgedagsbetjeningen, som frem til da hadde vært inntatt i en egen tariffavtale mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening, ble innarbeidet i overenskomstenes B-deler. Helgedagsbetjeningens Forening gikk inn i Kommuneforbundet/Fagforbundet.

(53) I 2024 meldte styret i Helgedagsbetjeningens klubb, og etter hvert også mange av medlemmene, seg ut av Fagforbundet/OSA og inn i YTF. Frem til dette tidspunktet hadde YTF hatt et gjennomgående lavt antall fra helgedagsbetjeningen blant sine medlemmer, og de har ikke hatt tillitsvalgte i denne gruppen. Det har dermed frem til 2024 ikke vært aktuelt for YTF å benytte seg av rettighetene som følger av punkt 17 nr. 2.

(54) Begge parter anfører en klar ordlyd til støtte for sin påstand. YTF mener at en naturlig språklig forståelse av ordlyden i punkt 17 nr. 2 er at permisjon med lønn skal gis hver lørdag og søndag, og at bestemmelsen gir en rettighet for et bestemt formål. «Administrasjonsarbeid» er et slikt formål og kan ikke forstås som et vilkår. Spekters syn er at ordlyden innebærer at retten til permisjon er en betinget rettighet vurdert på grunnlag av behov. Omfanget av permisjonen må henge sammen med hvor mye arbeid som skal utføres, og det skal foretas en vurdering av behovet for fri. At fri skal gis lørdag og søndag må forstås som en henvisning til tidspunktet for permisjon.

(55) Kapittel 10.4 punkt 17 nr. 2 lyder slik:

«Lørdager og søndager gis en av foreningens tillitsvalgte permisjon med lønn for å utføre administrasjonsarbeid for foreningen. Ved slik permisjon lønnes det etter vedkommendes ordinære tjeneste. På dager som vedkommende tillitsvalgtes tjeneste ikke kjøres p.g.a. endrede tjenesteplaner, lønnes det likevel etter den opprinnelige tjenesten.»

(56) Ordlyden trekker i retning av at retten til permisjon krever en vurdering basert på behov. Den er likevel ikke entydig, og tvisten kan etter flertallets syn, ikke løses på grunnlag av ordlyden alene.

(57) Spekter har anført at bestemmelsen i punkt 17 nr. 2 må tolkes i lys av avtaleforholdet den inngår i, og dermed i samsvar med Hovedavtalen § 45, som gir en behovsprøvd rettighet. Hovedavtalen § 45 første ledd har regler om fri for tillitsvalgte og har følgende ordlyd:

«Spekter og YS-Spekter er enige om at forholdene skal legges best mulig til rette for at tillitsvalgte skal kunne fungere i sine verv og tilegne seg de nødvendige kunnskaper. De tillitsvalgte gis nødvendig tid til å utføre sine oppgaver etter hovedavtalen og lovgivningen, herunder nødvendige møter med sin organisasjon i virksomheten, uten trekk i lønn.»

- (58) Bestemmelsen er forstått slik at arbeidsgiver tildeler tid til tillitsvalgtarbeid basert på en konkret vurdering av blant annet behov og medlemsmasse. Dette kan gis i enkelttilfeller ved konkret behov, men kan også gjøres i form av frikjøp av en prosentandel av tillitsvalgtes arbeidstid, jf. Hovedavtalen § 45 fjerde ledd.
- (59) Det er ikke noen opplysninger om at forholdet mellom punkt 17 nr. 2 i overenskomsten og Hovedavtalen § 45 var tema ved opprettelsen av noen av avtaleforholdene i 2000. For YTF var det ikke relevant å få dette avklart før i 2024. Det var først på dette tidspunktet at YTF oppfylte kravet om tillitsvalgte blant helgedagsbetjeningen.
- (60) Etter flertallets syn er det Sporveien som i dette avtaleforholdet hadde grunn til å få betydningen av Hovedavtalen § 45 avklart. Det må forutsettes, som flertallet kommer nærmere tilbake til nedenfor, at Sporveien var godt kjent med den langvarige praksisen knyttet til bestemmelsen i overenskomstforholdet mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening. Denne praksisen ble videreført uendret for avtalen med Fagforbundet/OSA. Hovedavtalen § 45 fikk ikke noen innvirkning i det avtaleforholdet.
- (61) I B-delsforhandlingene i 2016 fremmet Sporveien et felles krav overfor alle arbeidstakerorganisasjonene i Sporveien som også omfattet å oppheve bestemmelsen i punkt 17 nr. 2. De fikk ikke gjennomslag for kravet. Det er lagt frem et notat fra Sporveien datert 27. april 2016, stilet til tillitsvalgt i YTF og undertegnet av produksjonssjef i T-banen. Notatet lyder som følger:
- «Foreningens tillitsverv s 115 (helgedagsbetjening)
YTF har i forbindelse med Hovedoppgjøret for 2016 bedt om administrativ tid til organisasjonstjeneste for Helgedagsbetjening.
YTF tildeles ut i fra medlemsmassen 12 dager i året – snitt 1 dag hver kalendermåned i administrativ tid.»
- (62) Det må legges til grunn at notatet henviser til bestemmelsen i punkt 17 nr. 2.
- (63) Spekter har lagt frem en e-post fra tillitsvalgt i YTF til Sporveien fra august 2024. I e-posten blir det henvist til notatet fra 2016 og det bes om fri til tillitsvalgtarbeid i henhold til dette, i påvente av innvilgelse av «kontorvakt», jf. avsnitt 20 foran. Spekter mener at innholdet i e-posten, sett i sammenheng

med notatet fra 2016, taler for at det var en etablert praksis for at permisjon etter bestemmelsen var avhengig av behov, her beregnet ut i fra medlemsmassen. Ifølge forklaringene ble tillitsvalgte i YTF først kjent med notatet fra 2016 i forbindelse med saken her og har dermed ikke kjent til en eventuell praksis. Slik flertallet ser det kan ordningen fra 2016 like gjerne ses som en tilpasning for YTF, som hadde få fra helgedagsbetjeningen blant sine medlemmer og ingen tillitsvalgte fra denne gruppen.

- (64) Når det ikke foreligger en entydig ordlyd og det ikke er dokumentert praksis mellom tariffpartene eller andre tolkningsfaktorer av betydning, har flertallet kommet til at det bør ses hen til hvordan den tilsvarende avtalebestemmelsen for Sporveien og Fagforbundet/OSA er forstått. Avtaleforholdet mellom Spekter/Sporveien og LO Stat/Fagforbundet er ikke en del av tvisten, og retten vil ikke gå nærmere inn på den konkrete tolkningen av punkt 10.4 17 nr. 2 i B-delen i dette avtaleforholdet. På bakgrunn av den nære sammenhengen det har vært mellom avtalene, mener flertallet likevel at tilblivelseshistorien og praksis knyttet til dette avtaleforholdet må tillegges vekt i saken her.
- (65) I 1987, da bestemmelsen i gjeldende punkt 17 nr. 2 kom inn i overenskomsten mellom Sporveien og Helgedagsbetjeningens Forening, var foreningen frittstående. Det er klart at det ikke gjaldt noen hovedavtale mellom partene. Ifølge forklaring fra tidligere styremedlem og styreleder i Sporveien, var bakgrunnen for bestemmelsen først og fremst at det var blitt flere ansatte i helgedagsbetjeningen fordi de fulltidsansatte i Sporveien hadde fått forhandlet frem lenger ferie. Det var ikke et tema i forhandlingen om rett til permisjon fredag og lørdag skulle være avhengig av behov. Det er utover dette ingen opplysninger om tilblivelsen av avtalebestemmelsen.
- (66) Forklaringer fra tidligere og nåværende tillitsvalgte for helgedagsbetjeningen tilsier at praktiseringen av punkt 17 nr. 2 har vært entydig og konsekvent fra 1987 til 2024 i avtaleforholdet mellom Sporveien og helgedagsbetjeningen, både mens Helgedagsbetjeningens Forening var frittstående og etter at foreningen gikk inn i Kommuneforbundet/Fagforbundet. Tillitsvalgte for helgedagsbetjeningen har hatt permisjon med lønn hver lørdag og søndag for å utføre tillitsvalgtoppgaver. Praksisen ble ikke endret da avtaleforholdet med

Spekter ble etablert i 2000, selv om Hovedavtalen § 45 ble gjeldende fra dette tidspunktet. Også etter at Sporveien i 2016 forsøkte å få opphevet punkt 17 nr. 2, fortsatte praksisen som før. Synkende og varierende medlemstall i Helgedagsbetjeningens Forening/klubb har ikke ført til endringer i praksisen. Tillitsvalgte har forklart at de hadde fri hver lørdag og søndag og at fridagene rullerte mellom styremedlemmene i foreningen, avhengig av hvem som hadde behov for tid til tillitsvalgtarbeid. I partsforklaringen fra Sporveien ble denne praksisen bekreftet.

- (67) Spekter anfører at tariffhistorikk og tariffpraksis knyttet til andre avtaler med et annet partsforhold ikke er relevant for forståelsen av overenskomsten del B for Sporveien og YTF og dermed ikke kan få betydning for tolkningen. Selv om overenskomstene i utgangspunktet er like, kan de utvikle seg ulikt og praktiseres ulikt. Det kan være forskjellige overenskomster for samme arbeidstakergrupper i samme virksomhet.
- (68) Flertallet understreker at det her er snakk om to selvstendige avtaleforhold med ulikt partsforhold på arbeidstakersiden, som i utgangspunktet skal tolkes selvstendig. Imidlertid er situasjonen i denne saken spesiell.
- (69) Avtalebestemmelsene har identisk ordlyd og har utspring i samme avtale. Selv om det fra 2000 ble etablert to selvstendige overenskomstforhold, ble samme ordlyd videreført i begge overenskomstene. På arbeidsgiversiden har Sporveien hatt en rolle i begge avtaleforholdene, både som selvstendig avtalepart og som medlem i Spekter, helt fra punkt 17 nr. 2 kom inn i overenskomsten i 1987. Slik retten ser det, bør det, når forholdene ligger slik an, kreves klare holdepunkter for å legge til grunn at partene har ment at avtalebestemmelsene skulle forstås ulikt, da Sporveien i 2000 gikk inn i Spekter. Det faktum at det ikke ble tatt avstand fra en langvarig og konsekvent praksis, som Sporveien var kjent med da de inngikk en tilsvarende avtale med YTF, tyder ikke på at det foreligger slike holdepunkter.
- (70) Spekter har anført at konsekvensen dersom YTFs forståelse vinner frem, vil være at en gruppering i YTF vil ha bedre betingelser enn øvrige fagforeninger i Sporveien. De vil også ha betingelser som ikke er vanlige innenfor verken

privat eller offentlig sektor for øvrig. En annen konsekvens vil være at OSA kan komme til å kreve det samme, og at det dermed blir en dobling av betalt tid for å utføre administrasjonsarbeid for helgedagsbetjeningen.

- (71) Flertallet har forståelse for at det kan anses som urimelig at tillitsvalgte for helgedagsbetjeningen skal ha en særskilt rett til tid for tillitsvalgtarbeid som ikke ellers følger av Hovedavtalens regler. Det er i tilfelle et spørsmål som partene må løse forhandlingsveien.
- (72) Det rettens flertall har tatt stilling til og avgjort er at det foreligger en ubetinget rett til permisjon med lønn hver lørdag og søndag for en av YTFs tillitsvalgte blant helgedagsbetjeningen. Avgjørende for flertallets standpunkt, i mangel av klar ordlyd og andre tolkningsfaktorer, er tilblivelseshistorien og praksis i et annet avtaleforhold, med mange og klare berøringspunkter til avtaleforholdet i saken her. Flertallet har i denne sammenheng ikke gått nærmere inn på innholdet i begrepet «administrasjonsarbeid». Rettens flertall ser likevel ikke bort fra at det kan ligge en begrensning i hva de tillitsvalgte kan anvende permisjonstiden til på bakgrunn av hva som rommes i dette begrepet. Partene er uenige om innholdet i begrepet, jf. tvisteprotokoll i avsnitt 24. Problemstillingen har imidlertid ikke vært tilstrekkelig belyst for retten.
- (73) Mindretallet, dommerne *Hennig* og *Løvland*, er kommet til at Spekter må frifinnes og vil bemerke:
- (74) Bestemmelsen i punkt 17 nr. 2 er ikke en bestemmelse som regulerer ubetinget rett til «fri» hver lørdag og søndag. For at tillitsvalgte skal kunne gis permisjon må det være administrative oppgaver å utføre. Permisjonsretten i punkt 17 nr. 2 er ikke en «frikjøpsordning» i tradisjonell forstand, men korresponderer med hvordan tjenestefri praktiseres etter hovedavtalen § 45 første ledd.
- (75) Praksis er ikke entydig i retning av en ubetinget rett til permisjon hver lørdag og søndag. I 2016 tilstås YTF, etter en behovsprøving, 12 dager i året til administrativ tid. Det er ikke dokumentert at YTF tok til motmæle mot dette. Det viser at partene i 2016 ikke la til grunn en ubetinget rett til permisjon hver lørdag og søndag og at praksis i YTF har vært 12 dager i året.

- (76) Praksis i avtaleforholdet til Fagforbundet/OSA kan ikke tillegges avgjørende betydning. Forklaringene om praksis er ikke entydige og kan ikke vektlegges. Gjeldende praksis for OSA sammenfaller ikke med at det gis en ubetinget rett til permisjon hver lørdag og søndag. Fra Sporveien ble det forklart at dagens praksis er at det gis tjenestefri 26 lørdager i året, og at dette er akseptert av OSA. Gjeldende praksis med begge foreninger bygger dermed på en behovsprøvet rett til permisjon.
- (77) Fremlagte timelister fra tillitsvalgte fra YTF over utført tillitsvalgtarbeid fra medio august til medio november 2024 viser at tillitsvalgtarbeidet ikke utgjør fulle helger (hver lørdag og søndag). Det er også oppgitt arbeid som det åpenbart ikke er forutsatt at arbeidsgiver skal betale lønn for. Det har formodningen mot seg at Sporveien har ment at arbeidsgiver skal betale for tillitsvalgtes fritid og at tillitsvalgte i helgedagsbetjeningen skal ha bedre rettigheter enn andre tillitsvalgte i bedriften.
- (78) Dommen er avsagt med slik dissens som fremgår foran.

SLUTNING

En av Yrkestrafikkforbundets tillitsvalgte blant helgedagsbetjeningen skal ha permisjon med lønn hver lørdag og søndag.